

## ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

### ՀՈԳՎԱՅՆԵՐ

|                                                                                                                                                |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Սվետիտյան Հ. Ա.—ՄԼԱ Հոկտեմբերի դռնի ներքո . . . . .                                                                                            | 3  |
| Խոզավերդյան Կ. Ս.—Աշոտ Հովհաննիսյան (ծննդյան 100-ամյակի առթիվ) . . . . .                                                                       | 15 |
| Երսիսյան Մ. Գ.—Հայ ազատագրական շարժումը և Նշակյանները 1590—1890-ական թվականներին (Նյայական կուսակցության իմնադրման 100-ամյակի առթիվ) . . . . . | 25 |
| Բախչիսյան Հ. Գ.—Սալաթ-Նովա (ծննդյան 273-ամյակի առթիվ) . . . . .                                                                                | 34 |
| Պաշկեի Յ. Ռ. (Լիով) — Ուկրաինայի միջնադարյան թաղաքների անվան թաղասաները (XIV—XVIII դդ.) (ռուսերեն) . . . . .                                   | 45 |

### ՀՈՎԱՅՆԵՐ ԵՎ ՀԱՂՈՒԹՈՒՄՆԵՐ

|                                                                                                                                         |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Կարապետյան Լ. Մ.—Քուսանյանի մի քանի բանաստեղծությունների ստեղծագործական այսամությունից . . . . .                                        | 61  |
| Սարգսյան Ն. Գ.—Հայ ուսանողությունը Մոսկվայի Համալսարանում . . . . .                                                                     | 70  |
| Ղուկասյան Ս. Դ.—Հովսեփ Արղությանը ուսական զորքերի 1796 թ. անդրկովկասյան արշավների ժամանակ . . . . .                                     | 82  |
| Կարապետյան Մ. Մ.—Մնակյանի լիթնիկ կազմը և լիթնիկ պրոցեսները Նրնվանում 1724—1800 թվականներին . . . . .                                    | 95  |
| Ռայրուրդյան Վ. Ա.—Միջերկրածովյան առևտրական հանապարհը և Հայ վաճառականների առևտուրը Արևմտյան Եվրոպայի երկրների հետ XVIII դարում . . . . . | 104 |
| Տեր-Ղավթյան Ք. Ս.—«Հայկյի վարուց» ու XVIII—XVIII դարերի Հայ թարգմանական ղեկավարության արձակ . . . . .                                   | 119 |
| Սարգսյան Մ. Ա.—Մելիքական բնակելի Համակառույց Տոգ ավանում . . . . .                                                                      | 132 |
| Օրդոյան Գ. Վ.—Նիկողիմոսյան պարականոնի բնականացման մի նոր տարբերակ XVIII դարի կիրիկյան ձևադրում . . . . .                                | 141 |
| Կոզստյան Ա. Կ.—Հայկական և պարսկական միջնադարյան սիրային քնարերգության տիպաբանական առանձնահատկությունների մասին . . . . .                | 153 |
| Պսուրոսյան Յ. Ռ. (Լևինդրադ) —Անցյալ դարի թուրք հրապարակախոսը Արևմտյան Դուրքի մասին (ռուսերեն) . . . . .                                 | 161 |
| Հակոբյան Ա. Հ., Մուրադյան Պ. Մ., Յուդրաշյան Կ. Ն. (Լևինդրադ) —Կովկասյան Աղվանի պատմության ուսումնասիրության շուրջ (ռուսերեն) . . . . .  | 165 |
| Բաբիկյան Հ. Մ.—Բյուզանդական ազնվականական Գավրաս ընտանիքի մասին (ռուսերեն) . . . . .                                                     | 190 |

### ԲԱՆԱՎԵՃ

|                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| Լարտիրոսյան Ա. Ա.—III դարում Մեծ Հայրի բաժանման վարկածը . . . . .        | 201 |
| Բարայելյան Մ. Ա.—Արմավիրյան մի արձանագրության վերծանման ճշտում . . . . . | 213 |

### ՄԵՐ ՀՈՐԵԼՅԱՆՆԵՐԸ

|                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| Միրալեյան Վ. Ա.—Վաղիմիր Բարխուդարյան (ծննդյան 60-ամյակի առթիվ) . . . . . | 227 |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|

### ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ

|                                                                                   |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Ղանալանյան Հ. Ա.—Հ. Ա. Օրբելու նամակները Ա. Տ. Ղանալանյանին. (ռուսերեն) . . . . . | 222 |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----|

### ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

|                                                                                                           |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Մուրադյան Պ. Մ.—Էմ. Ա. Պիվադյան. Մխիթար Գոշի «Դատաստանագրքի» բանասիրական բնութագրում (ռուսերեն) . . . . . | 229 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

### ԳԻՏԱԿԱՆ ԻՆՖՈՐՄԱՑԻԱ

|                                                                               |     |
|-------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Ավետիսյան Ա.—Գեորգ Ավերդյան (Սալաթ-Նովայի ծննդյան 273-ամյակի առթիվ) . . . . . | 232 |
|-------------------------------------------------------------------------------|-----|

### ՀՐԱՏՈՒ

|                                                                                              |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ՀՍՍՀ ԳԱ նախագահությունում . . . . .                                                          | 233 |
| Կարապետյան Մ. Մ.—Գիտական նստաշրջան նվիրված Լ. Գ. Հովհաննիսյանի ծննդյան 100-ամյակին . . . . . | 239 |

# СОДЕРЖАНИЕ

## СТАТЬИ

|                                                                                                                                       |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Аветисян Г. А.—Под знаменем Великого Октября . . . . .                                                                                | 3  |
| Худавердян К. С.—Ашот Поаннисян (к 100-летию со дня рождения) . .                                                                     | 13 |
| Нерсисян М. Г.—Армянское освободительное движение и гичакисты в<br>1880—1890-х годах (к 100-летию со дня основания партии гичакистов) | 25 |
| Бахчинян Г. Г.—Саят-Нова (к 275-летию со дня рождения) . . . . .                                                                      | 34 |
| Дашкевич Я. Р. (Львов)—Армянские кварталы средневековых городов<br>Украины (XIV—XVIII вв.) (на русском языке) . . . . .               | 48 |

## СТАТЬИ И СООБЩЕНИЯ

|                                                                                                                                |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Карапетян Л. М.—Из истории создания некоторых стихотворении Ова-<br>неса Туманяна . . . . .                                    | 61  |
| Саркисян Н. Г.—Армянское студенчество в Московском университете                                                                | 70  |
| Гукасян С. Г.—Иосиф Аргутян во время закавказского похода русских<br>войск в 1796 г. . . . .                                   | 83  |
| Карапетян М. М.—Этнический состав населения и этнические процессы<br>в Ереване в 1724—1800-х годах . . . . .                   | 93  |
| Байбуртян В. А.—Средиземноморский торговый путь и торговля армян-<br>ских купцов со странами Западной Европы в XVII в. . . . . | 101 |
| Тер-Давтян К. С.—«Великое зеркало» и армянская переводная художе-<br>ственная проза XVII—XVIII вв. . . . .                     | 119 |
| Саркисян М. А.—Меликский жилой комплекс в поселке Тог . . . . .                                                                | 132 |
| Ордоян Г. В.—Новый вариант инсценировки Никодимова апокрифа в ки-<br>ликийской рукописи XIII в. . . . .                        | 141 |
| Козмоян А. К.—О типологических особенностях средневековой армянской<br>и персидской любовной лирики . . . . .                  | 153 |
| Петросян Ю. А. (Ленинград)—Турецкий публицист прошлого века о Во-<br>сточном вопросе (на русском языке) . . . . .              | 161 |
| Акопян А. А., Мурадян П. М., Юзбашян К. Н. (Ленинград)—К<br>изучению истории Кавказской Албании (на русском языке) . . . . .   | 166 |
| Бартиян Р. М.—О византийской аристократической семье Гаврас (на<br>русском языке) . . . . .                                    | 190 |

## ДИСКУССИИ

|                                                                    |     |
|--------------------------------------------------------------------|-----|
| Мартиросян А. А.—Гипотеза о разделе Великой Армении в III веке . . | 201 |
| Исраелян М. А.—Уточнение интерпретации одной армавирской надписи   | 213 |

## НАШИ ЮБИЛЕИ

|                                                                 |     |
|-----------------------------------------------------------------|-----|
| Микаелян В. А.—Владимир Бархударян (к 60-летию со дня рождения) | 220 |
|-----------------------------------------------------------------|-----|

## ПУБЛИКАЦИИ

|                                                                                    |     |
|------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Ганалаян А. А.—Письма И. А. Орбели А. Т. Ганалаяну (на русском<br>языке) . . . . . | 222 |
|------------------------------------------------------------------------------------|-----|

## РЕЦЕНЗИИ

|                                                                                                              |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Мурадян П. М.—Эм. А. Пивазян. Филологический анализ «Судебника»<br>Мхитаря Гоша (на русском языке) . . . . . | 229 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

## НАУЧНАЯ ИНФОРМАЦИЯ

|                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------|-----|
| Аветисян А.—Геворг Ахвердян (к 275-летию со дня рождения Саят-Новы) | 232 |
|---------------------------------------------------------------------|-----|

## ХРОНИКА

|                                                                                                       |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| В Президиуме АН АрмССР . . . . .                                                                      | 238 |
| Карапетян М. М.—Научная сессия, посвященная 100-летию со дня рож-<br>дения А. Г. Поаннисяна . . . . . | 239 |

## C O N T E N T S

### A R T I C L E S

|                                                                                                                                                        |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Avetisyan H. A.—Under the Banner of the Great October Revolution . . .                                                                                 | 3  |
| Khudaverdian K. S.—Ashot Hovhannissian (on his birth centenary) . . .                                                                                  | 13 |
| Nerjissian M. G.—Armenian Liberation Movement and the Henschak Party<br>In the 1880's and 1890's (on the foundation centenary of the Henschak Party) . | 25 |
| Bakhchinyan H. G.—Sayat-Nova (on his 275th birth anniversary) . . . . .                                                                                | 31 |
| Dashkevych Ya. R. (Lvov)—Armenian Settlements in the Medieval Towns<br>of the Ukraine (14th—18th cc.) (in Russian) . . . . .                           | 48 |

### A R T I C L E S   A N D   R E P O R T S

|                                                                                                                                            |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Karapetian L. M.—The History of Creating a Number of Hovhannes Toumanian's Poems . . . . .                                                 | 61  |
| Sarkissian N. G.—The Armenian Student Body in the Moscow University .                                                                      | 70  |
| Ghukassian S. G.—Hovsep Arghutian during the Invasion of Transcaucasia<br>by Russian Troops in 1796 . . . . .                              | 83  |
| Karapetian M. M.—The Ethnic Composition of the Population of Yerevan<br>and the Ethnic Processes Going on from 1724 to 1800 . . . . .      | 95  |
| Balbourtlian V. A.—The Mediterranean Trade Route and the Armenian<br>Merchants' Trade with West European Countries in the 17th Century . . | 104 |
| Ter-Davtian K. S.—„Speculum Magnum" and Armenian Translational Prose<br>of the 17th and 18th Centuries . . . . .                           | 119 |
| Sarkissian M. A.—A Residential Quarter of Meliks in the Settlement of<br>Togh . . . . .                                                    | 132 |
| Ordoyan G. V.—A New Stage Version of Nicomedus's Apocryph in a 13th<br>Century Cilician Manuscript . . . . .                               | 141 |
| Kozmoyan A. K.—Typological Peculiarities of Medieval Armenian and Per-<br>sian Love Lyric . . . . .                                        | 153 |
| Petrosian Yu. A. (Leningrad)—A Turkish Publicist of the Last Century<br>on the Eastern Question (in Russian) . . . . .                     | 161 |
| Hakopian A. H., Mouradian P. M., Yuzbashian K. N.—(Leningrad)—<br>On the History of Caucasian Albania (in Russian) . . . . .               | 166 |
| Bartikian H. M.—Highlights of the Byzantine Aristocratic Family of Gavras<br>(in Russian) . . . . .                                        | 190 |

### D I S C U S S I O N S

|                                                                                               |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Marjrossian A. A.—The Partition Hypothesis of Greater Armenia in the<br>3rd Century . . . . . | 201 |
| Israellian M. A.—Specifying the Interpretation of an Inscription of Armavir .                 | 213 |

### A N N I V E R S A R Y   D A T E S

|                                                                         |     |
|-------------------------------------------------------------------------|-----|
| Mikaelian V. A.—Vladimir Barkhudarian (on his 60th birth anniversary) . | 220 |
|-------------------------------------------------------------------------|-----|

### P U B L I C A T I O N S

|                                                                                                     |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Ghanalantian H. A.—H. A. Orbell's Letters Addressed to A. T. Ghanalantian<br>(in Russian) . . . . . | 222 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

# BOOK REVIEWS

- Mouradian P. M.—Em. A. Pivazian. A Philological Analysis of Mekhitar Gosh's „Code of Law“ . . . . . 229

# SCIENCE NEWS

- Avetissian A.—Gevork Akhverdian (on Sayat-Nova's 275th birth anniversary) 232

# NEWS

- In the Presidium of the Academy of Sciences of the Armenian SSR . . . . . 238  
Karapetian M. M.—A Scientific Conference Dedicated to A. G. Hovhannissian's Birth Centenary . . . . . 239

Տեխ. խմբագիր Լ. Լ. Ազիզբեկյան

Վերստուգող սրբագրիչ Ջ. Խ. Օրմանյան

Խմբագրության հասցեն՝ Երևան—19, Մարշալ Բաղրամյանի պող., 24-դ, հեռ. 58-18-72

Адрес редакции: Ереван—19, пр. Маршала Баграмяна, 24-Г; тел. 58-18-72

Address: 24-G Marshal Baghramian av., Yerevan, Armenia, USSR; tel. 58-18-72

|                                                                                  |            |            |              |
|----------------------------------------------------------------------------------|------------|------------|--------------|
| Վ. 05904                                                                         | Հրատ. 7230 | Պատվեր 456 | Տպարանակ 16  |
| Հանձնված է արտագրության 3. 04. 1987 թ., ստորագրված է տպագրության 19. 11. 1987 թ. |            |            |              |
| Տպագրական 15,25 մամուլ, պոլմանային 21,35 մամուլ, հրատ. 21,6 մամուլ               |            |            |              |
| Թուղթ № 1, 70×108 <sup>1</sup> / <sub>16</sub>                                   |            |            | Դրոշ 1 ռ. 30 |

ՀՍՍՀ ԳԱ հրատարակչության երևանի տպարան, Երևան, Մարշալ Բաղրամյանի պող., 24

|           |            |            |          |
|-----------|------------|------------|----------|
| ВФ 05904. | Изд. 7230. | Заказ 456. | Тираж 16 |
|-----------|------------|------------|----------|

Сдано внабор 3. 04. 1987 г.

Подписано к печати 19. 11. 1987

Бумага № 1, 70×108<sup>1</sup>/<sub>16</sub>, печ. 15,25 л., усл. 21,35 л., пзд. 21,6 л. Цена 1 р. 30

Типография Издательства АН АрмССР, Ереван, пр. Маршала Баграмяна, 24